

Tarkastusvaliokunta

Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022 (K 8/2023 vp): Asia on saapunut tarkastusvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Veijo Niemi, Eduskunnan tilintarkastajat
- partner, KHT, JHT Tiina Lind, BDO Oy
- johtaja Jaakko Eskola, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- puheenjohtaja Sami Vuorinen, Eduskunnan akavalaiset ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtiontalouden tarkastusvirasto

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Eduskunnan tilintarkastajien Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2022 antaman tilintarkastuskertomuksen johdosta tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että tilintarkastuksella hankitaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko pääjohtaja ja hallinnosta vastaava johtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus virastoa kohtaan, taikka rikkoneet Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai viraston taloussääntöä. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty viraston johdon toiminnan lainmukaisuutta.

Tarkastusvirastolle myönnettiin vuodelle 2022 toimintamenoihin 17,1 miljoonaa euroa (16,6 miljoonaa euroa vuonna 2021). Toimintamenoihin käytettiin 13,4 miljoonaa euroa. Toimintamenomomentilta siirtyi seuraavalle vuodelle 3,6 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2023 vp

Vuonna 2022 tarkastusviraston toiminnan kulut olivat 15,4 miljoonaa euroa. Suurin kuluerä oli henkilöstökulut (12,7 miljoonaa euroa), jotka kasvoivat noin 0,3 prosenttia. Henkilöstökulujen jälkeen seuraavaksi suurimmat kuluerät olivat palveluiden ostot (1,6 miljoonaa euroa; laskua 27,5 prosenttia) ja vuokrat (0,6 miljoonaa euroa). Toiminnan tuottoja tarkastusvirastolla oli 2 480 euroa.

Vuoden 2022 lopussa tarkastusviraston palveluksessa olevan henkilöstön määrä oli 145 (vuoden 2021 lopussa 144).

Tarkastusvirastossa valmisteltiin vuoden 2022 aikana uusi organisaatio- ja johtamismalli, joka tuli voimaan vuoden 2023 alussa. Vuoden 2022 toimintakertomuksen mukaan viraston johtamismallia ja organisaatorakennetta kehitettiin siten, että ne tukevat jatkossa paremmin viraston lakisääteisten tehtävien toteuttamista, tavoitteiden asiantuntemusta ja seuranta. Valiokunta pitää myönteisenä asiantuntijakuulemisessa saamaansa tietoa siitä, että tilanne viraston sisällä on rauhoittunut ja toimintakulttuuri selkiytynyt ja että henkilöstön työrauha pyritään varmistamaan. Viraston maineen parantamiseksi on tehty töitä.

Vuoden 2022 alusta lähtien tarkastusviraston pääjohtajan matka- ja kululaskuista on raportoitu eduskunnan kansliatoimikunnalle. Raportointivelvoite pohjautuu tarkastusvaliokunnan mietintöön (TrVM 2/2021 vp), jossa valiokunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin ja selvittävän, kuinka niin sanotun yksi yli yhden -periaatteen toteutumista voidaan edistää koko valtionhallinnossa. Valtiovarainministeriö antoi helmikuussa 2022 asiassa ohjeistuksen, jonka mukaan virastojen tulee raportoida viraston päällikön kuluista kahdesti vuodessa kuuden kuukauden välein hallinnonalansa ministeriölle. Koska tarkastusvirastolla ei ole ohjaavaa ministeriötä, se raportoi pääjohtajansa kuluista eduskunnan kansliatoimikunnalle. Valiokunta pitää tätä tärkeänä uudistuksena.

Tarkastusviraston ydintoimintaan kuuluvat tarkastus- ja valvontatoiminta sekä muu ydintoiminta. Muuhun ydintoimintaan sisältyvät ydintoiminnan johtaminen, kehittäminen ja suunnittelu, kansainvälinen toiminta, laatutoiminta, arviointi ja kantelut sekä vaikuttavuus ja sidosryhmyty. Tarkastusvirasto on vuonna 2022 edelleen vahvistanut selvästi tarkastus- ja valvontatoiminnan osuutta kokonaistyöstä, mitä valiokunta pitää hyvänä ja oikeana kehityssuuntana. Vuoden 2022 toimintakertomuksen mukaan tarkastus- ja valvontatoimintaan käytettiin 58 henkilötyövuotta, mikä on kahdeksan henkilötyövuotta enemmän kuin vuonna 2021. Muuhun ydintoimintaan käytetty työaika väheni viidellä henkilötyövuodella. Vuonna 2022 valmistui 81 tarkastuskertomusta (84 kpl vuonna 2021). Tilintarkastuskertomuksia valmistui 69, tuloksellisuustarkastuskertomuksia 9, finanssipolitiikan tarkastuskertomuksia 1 ja monilajitarkastuksia 2. Viraston hoidettavana on myös uusia tehtäviä, kuten hyvinvointialueisiin kohdistuvat tarkastukset vuodesta 2023 lähtien sekä avoimuusrekisterin ylläpito ja valvonta vuoden 2024 alusta lukien.

Viime vuoden tavoin (TrVM 6/2022 vp) valiokunta kiinnittää huomiota tarkastusviraston toimintakertomuksessa oleviin tietoihin, joiden mukaan osaamisen kehittämiseen käytetty euromäärä (euroa/henkilötyövuosi) väheni kertomusvuonna edellisvuoteen verrattuna 50,1 prosenttia ja koulutukseen käytetty aika 47,2 prosenttia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tätä selittävät osaltaan tarkastusvirastossa aiempina vuosina käynnissä olleiden pitkien koulutusohjelmien päättyminen sekä kustannusten osalta myös etä- tai verkkokoulutuksen lisääntyminen, mikä on

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2023 vp

vähentänyt matka- ja majoituskustannuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että tarkastusvirasto huolehtii henkilöstönsä osaamisesta sekä osaamisen kehittämisestä.

Tarkastusvirastossa toteutettiin vuoden 2022 aikana työhyvinvointia mittaava kartoitus sekä työtyytyväisyyskysely. Tuloksien perusteella henkilöstö on ollut tyytyväistä erityisesti työn perusedellytyksiin, joustavaan työhön, työn sisältöön sekä vaikutusmahdollisuuksiin työn sisällön suhteen. Henkilöstökyselyjä on tehty eri muodoissa jo aiempinakin vuosina, mutta valiokunnan asiantuntijakuulemisessa saaman tiedon mukaan pidempiaikaista systemaattista seurantaa ei ole ollut, minkä vuoksi ongelmakohtia on lähestytty ja toimenpiteitä tehty tapauskohtaisesti. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että työhyvinvointia on tarpeellista seurata systemaattisesti. Asiantuntijakuulemisessa nousi esiin myös se, ettei henkilöstö ole aina täysimääräisesti pystynyt hyödyntämään työaikajoustoja, ja palautuminen kiireisen työrupeaman jälkeen on voinut jäädä toteutumatta. Valiokunta pitää tärkeänä, että henkilöstön jaksamisesta pidetään huolta.

Valiokunta toteaa, että eduskunnan tilintarkastajien lausunnon mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 8/2023 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 28.9.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Veijo Niemi ps
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Aki Lindén sd

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2023 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

erityisasiantuntija Anne Kalliomäki